

В І Д Г У К

**офіційного опонента на дисертацію Мішина Сергія Івановича
тему «Реформування системи місцевого самоврядування в Україні, як
умова демократичних змін», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі знань 05
– соціальні та поведінкові науки.**

Розвиненість місцевого самоврядування пов'язана з рівнем розвитку громадянського суспільства. В рамках певної територіальної спільності в системі місцевого самоврядування діють найважливіші елементи громадянського суспільства. У той же час місцеве самоврядування є найважливішим елементом демократичного державного устрою. Сьогодні діяльності органів місцевого самоврядування бракує ефективності, і це влаштовує окремі соціально-політичні групи, які вибудовують на цьому свій власний інтерес, який не пов'язаний ані з потребами держави, ані з основними прагненнями людей. Тому в актуальності (практичній і теоретичній) теми дисертаційного дослідження немає жодного сумніву.

Автором чітко визначено мету дисертаційного дослідження, якою є визначення концептуального забезпечення, напрямків, методів та ресурсів реформування системи місцевого самоврядування в Україні, як умови демократичних змін. Зрозуміло окреслено об'єктом та предмет дослідження.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження склали політологічні, юридичні, історичні та соціологічні праці та дослідження українських та зарубіжних авторів, що розкривають генезис, сутність і принципи вивчення природи, місцевого самоврядування, його місця і ролі в системі взаємодії влади і суспільства. Вивчено сучасну практику реалізації реформування

місцевого самоврядування, створення територіальних громад в різних регіонах України, використано статистичні та соціологічні дані тощо.

Методологічною основою дослідження є системний підхід до аналізу об'єкта дослідження - формування та розвитку місцевого самоврядування як базової складової сучасної демократичної держави та інституту народовладдя. В дисертаційному дослідженні було проаналізовано наукові праці представників різних наук: політологів, юристів, соціологів, істориків, філософів, економістів тощо. вивчено роботи представників класичних підходів щодо влади, управління, суспільства і т.п. Дисертантом зроблено правильний висновок, що необхідним зараз є переосмислення традиційних підходів до розуміння та засобів зміцнення демократичних цінностей та загальновизнаних пріоритетів щодо перспективного розвитку суспільств та держав.

В роботі з різних концептуальних та методологічних підходів було проаналізовано категорію «місцеве самоврядування» та суміжні похідні поняття: місце, управління, місцевий, населення, місцеве управління, локальність, місцевість, місцева влада тощо. Автором представлено співвідношення понять «самоврядування» та «місцеве самоврядування» та «місцеве управління» і робиться висновок, що місцеве самоврядування є самотійною формою народовладдя і представляє собою складне явище сучасної політичної, правової, економічної і соціальної практики, але не може існувати поза єдиної державної економічної, соціальної, ідеологічної та іншої політики, бути абсолютно незалежним від держави. Важливим є те, що автор акцентує увагу на тому, що питання про місцеве самоврядування має розглядатися з позицій партнерства з державними органами і населенням з метою найбільш ефективного здійснення місцевого самоврядування, оптимального вирішення питань життєзабезпечення громади.

В дисертації здійснено аналіз демократичної парадигми в аспекті визначення місцевого самоврядування. Це дало можливість автору визначити, що сучасна демократична парадигма, сучасна система влади нерозривно пов'язані з розвитком системи місцевого самоврядування, але при цьому важливо, щоб інституціоналізація даної системи була пов'язана з реалізацією демократичних принципів, з підвищенням можливостей громадян впливати на політичні рішення, з розвитком активної та усвідомленої участі місцевої спільноти у політичних процесах. Зазначається в роботі, що саме ступінь демократичності таких інститутів, як вибори, сприяють розвитку форм безпосередньої демократії та реалізації рівного доступу до органів місцевого самоврядування.

Дослідження українського та зарубіжного досвіду формування та діяльності місцевих громад дало можливість дисертанту обґрунтувати думку, що в Україні тільки зараз відбувається процес зародження свідомих місцевих громад, які розуміють свої повноваження. Автор зазначає, що у зв'язку з відсутністю ефективних механізмів включення населення в процеси самоорганізації, проблемами участі громадян на рівні місцевого самоуправління необхідно є розробка поетапних моделей соціальної взаємодії його органів з населенням.

Заслужують на увагу положення наукової новизни, особливо застосовування в створенні моделі місцевого самоврядування теорії поляризованого розвитку та принципу кумулятивної причинності в якості як обґрунтування нерівномірності територіального розвитку громад. Автор визначає, що ці теорії забезпечують об'єктивне визначення економічних ресурсів спроможності громади. Увага акцентується на місці концентрації виробництв та на визначенні пропульсивних напрямків інвестування.

Автором доведено залежність організації місцевого самоврядування від моделювання політичного простору. Визначено, що політичний простір в

аспекті реформування системи місцевого самоврядування постає своєрідним динамічним полем взаємодій, подій, політичних вимірів, факторами розвитку при цьому виступають політичні атрактори, що є орієнтирами життєустрою індивідів та спільностей та спрямовують процес формування параметрів політичного порядку на всіх організаційних рівнях соціально-політичного. У цьому контексті дисертант вважає, що слід визначати місцеве самоврядування, виходячи з потреб та можливостей політичної самоорганізації.

Слід відзначити практичне значення дослідження, яке полягає в тому, що результати, отримані в ході дослідження, можуть бути використані органами влади та місцевого самоврядування при проведенні політичної реформи, формуванні концепції роботи з різними представниками влади та самоврядування, а також політичними партіями та громадськими організаціями при розробці програм їх діяльності. Теоретичні узагальнення, висновки і пропозиції дисертації можуть бути матеріалом для подальших наукових досліджень та дискусій щодо напрямків вдосконалення моделей політичного управління сучасними країнами, моделей місцевого самоврядування.

Оцінюючи дисертацію в цілому дуже позитивно, необхідно разом з тим зазначити, що окремі його положення мають дискусійний характер та потребують додаткового обґрунтування:

1. перше питання, яке хотілось би обговорити, це є структура міської (місцевої) свідомості жителів громади. Цей напрямок дослідження має великі перспективи, є складним та невпорядкованим, тому потребує дослідження в подальшому;

2. друге питання стосується політичного відчуження, яке ми зараз спостерігаємо в нашому суспільстві. І тут хотілось би почути думку

дисертанта щодо ролі місцевого самоврядування та громади в процесі відновлення довіри до влади;

3. ще один аспект на який би мені хотілось звернути увагу, це визначення показників політичної активності жителів громади. На мою думку, такі показники можна було б включити до переліку критеріїв спроможності громади, тому їх аналіз вельми актуальний;

4. виходячи з рівня політичної активності цікаво почути думку дисертанта щодо політичних гарантій прав громадян, які бажають та мають змогу приймати участь в діяльності громади, в процесі здійснення місцевого самоврядування тощо;

5. в продовження питання політичних гарантій прав громадян виникло питання, що стосується прав біженців та вимушених переселенців в аспекті участі в життєдіяльності громади, в політичному процесі місцевого рівня. На мою думку, цей аспект містить цілу низку проблемних питань, які потребують дослідження.

Висловлені зауваження не впливають на високу оцінку дисертаційного дослідження і носять лише уточнюючий характер. Остаточні висновки дисертації не повторюють висновків у розділах і відзначаються вищим рівнем узагальнення. Положення наукової новизни сформульовані зрозуміло та логічно. Залучення до наукового аналізу широкої джерельної бази обумовило достовірність та обґрунтованість основних положень та висновків роботи. Робота має самостійний, творчий характер та відзначається науковою новизною сформульованих висновків та рекомендацій.

Робота пройшла необхідну апробацію на українських та міжнародних конференціях. Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 9 публікаціях, 3 з яких надруковані у

фахових наукових виданнях із політичних наук та 1 – у міжнародних виданнях, 5 – тези на науково-практичних конференціях.

Таким чином, дисертація С.І.Мінніна є самостійною кваліфікованою працею, яка містить обґрунтовані результати проведених наукових розробок, які мають важливе значення для подальшого розвитку політичної науки в Україні. Автор здійснив плідне творче дослідження, показав вміння науково мислити, системно аналізувати науковий теоретичний матеріал і фактичні дані та здійснювати узагальнення наявного матеріалу.

Вважаю, що дисертація Мінніна Сергія Івановича на тему «Реформування системи місцевого самоврядування в Україні, як умова демократичних змін», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 – політологія, в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки відповідає вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06 березня 2019 р. № 167 та спеціальності 052 – політологія, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за вказаною спеціальністю.

Офіційний опонент,
кандидат політичних наук,
доцент, доцент
кафедри політології
ОНУ імені І.І.Мечникова

А.В.Кройтор

Підпис засвідчую
Старший інспектор
Відділу кадрів

Мінніна С.І. НАДАРСЬКА

Підпис і проміт.
позаша *К.Меч.Н. Засвідчую*
ЗАСВІДЧУЮ:
Почальник відділу діловодства та архівного зберігання документів ОНУ імені І.І. Мечникова
Канцлер

